

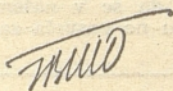
GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ZP ISKRA – INDUSTRIJE ZA ELEKTROMECHANIKO, TELEKOMUNIKACIJE, ELEKTRONIKO, AVTOMATIKO IN ELEMENTE, KRANJ

PRESEDNIK REPUBLIKE

RADNOM KOLEKTIVU
TOVARNE "ISKRA"

K R A N J

Srdačno zahvaljujem na pozdravima koje ste mi uputili sa proslave 20-godišnjice samoupravljanja i želim mnogo uspeha u daljem radu.

»APARATI« LJUBLJANA

V devetih mesecih 1970 za 2,18 % več kot v celotnem letu 1969

V mesecu septembru je imela proizvodnja v Aparatih dokaj težav pri preskrbi z reprodukcijskimi gradivi, posebno iz uvoza ter z deli, katere nam dobavljajo koooperanti. Izredno pa so se povečali tudi problemi tehnološke in kvalitetne narave, kar je v celem mesecu zavrlo tekoče izpolnjevanje postavljenih nalog. Te naloge pa so bile po dinamičnem proizvodnem načrtu prav v septembru izredno visoke, saj smo prešli »dopustniško obdobje« in imeli v montažah zopet polne kapacitete. Izkoristek teh kapacitet pa je bil zaradi omenjenih pomanjkljivosti posebno v začetnem obdobju meseca izredno slab in je resno ogrožal izpolnitev mesečnih obveznosti.

Delovni kolektiv je z izrednimi naporji, posebno proti koncu meseca, le uspel prebroditi vse težave in dosegel zavirljiv uspeh, saj je celotno proizvodnjo izpolnil s

108,42 %, od tega zadolžitve za domače tržišče 112,66 %, v izvozu pa le z 71,97 %. S temi rezultati je kumulativni uspeh ob zaključku tretjega trimesečja dosežen s 104,87 odstotka, od tega za domače tržišče s 107,03 % in za izvoz s 83,16 %.

V mesecu septembru smo najbolj preseglji naloge v skupini stikalnih aparatov, kjer smo uspeli nadoknaditi nekatere zaostanke. Mesečni uspeh je bil tako 158 %, popravili pa smo tudi kumulativno, ki pa je s 67,17 % še vedno najnižja v primerjavi z ostalimi skupinami. Najmanjši doseg v mesecu je bil pri skupini industrijskih elektronskih naprav, saj smo opravili le 41,95 % predvidenega proizvodnega načrta za domače tržišče, izvoz pa sploh ni bil realiziran. S tem smo nekoliko poslabšali kumulativne kazalnike, saj so le ti 74,25 % na domačem in

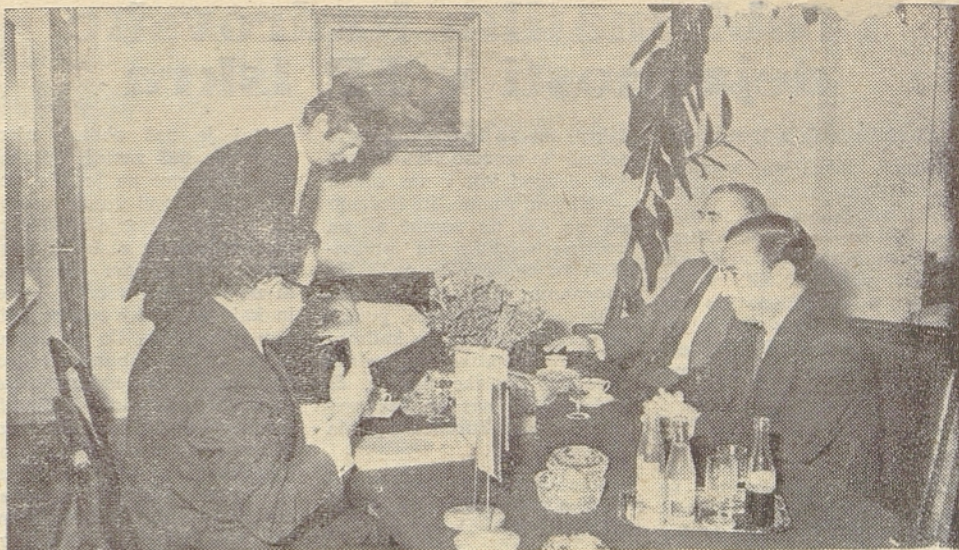
le 43,37 % na zunanjem tržišču.

Najmočnejšo skupino zaščitnih relejev, elementov avtomatike in signalnih naprav smo zelo dobro realizirali, saj smo izpolnili 126,62 % mesečne naloge za domače tržišče in dosegli kumulativno izpolnitev s 117,60 %. Izvozne naloge so zaradi pomanjkanja specificiranih naročil tako v mesecu kot v kumulativni izpad predvidenega obsega, saj je kazalnik za mesec 78,86 % in za vseh devet mesecev 87,22 %.

Rezervni deli in usluge so bili v mesecu izpolnjeni z 92,63 %, za celotno preteklo obdobje v letu 1970 pa s 70,72 odstotka.

Vsi ti uspehi, katere smo navedli v tem področju, pa so še posebej pomembni, če jih primerjamo še z dvema podatkom – s celotnim načrtom za leto 1970 in z do-

(Dalje na 2. strani)

Prejšni teden je obiskal »Iskro« predsednik spodnjega doma indijskega parlamenta dr. Swella. Po ogledu kranjske tovarne se je s predstavniki Iskre pogovarjal o proizvodnji in poslovanju Elektromehanike, kot tudi v vseh organizacijah združenega podjetja

Problematika kadrovske dejavnosti v ZP Iskra

Že dalj časa se je v ZP Iskra čutilo pomanjkanje temeljite obdelave kadrovske problematike z analizo ob-

stoječega stanja in s predlogi za dolgoročno kadrovske politiko. Organizacijsko kadrovske področje je najprej, kot vsako leto doslej napravilo analizo kadrovske strukture Iskre za leto 1969 s primerjavo z letom 1968, kar je odbor za poslovno politiko ZP obravnaval na eni izmed svojih poznih letošnjih splošnih seji. Ta analiza, ki jo je napravil tov. Klavdij Mulič, je nato služila za temeljito obdelavo kadrovske problematike ZP, ki jo je napravila skupina strokovnih delavcev OKP in jo 17. 6.

1970 predložila v obravnavo in sklepanje odboru za poslovno politiko ZP. Zadevni material je bil poslan vsem direktorjem organizacij ZP in vsem sekretarjem. Sekretarji so kadrovske problematiko obravnavali na sestanku v Kranju in se v celoti strinjali tudi s predlogi rešitev problematike, kot je to predlagalo OKP in dali tudi svoja dodatna stališča in mnenja. Na vrsti je obravnavati te iste problematike na zasedanju predstavnikov družbenopolitičnih or-

(Dalje na 2. strani)

OBVESTILO

Bralce obveščamo, da v tej številki objavljamo (3. stran) mnenja in misli člana sveta federacije in Izvršnega komiteja ZKJ EDVARDA KARDELJA iz daljšega razgovora s predstavniki vseh treh slovenskih železarn. Njegove misli in ideje so posebno pomembne za integracijske procese in medsebojne odnose znotraj integracijskih podjetij.

Seja predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije

V petek, 16. oktobra se je začela 13. seja predsedstva ZKJ posvečena razpravi osnutku sklepov o aktualnem političnem položaju ter nalogah ZK. Proučevali so tudi aktualna politična dogajanja v Evropi in položaj Jugoslavije ter sklepali o načrtu poslovnika o delu prve konference ZKJ.

Načrt sklepov o aktualnem družbeno-političnem položaju ugotavlja, kaj vse smo storili po IX. kongresu ZKJ, nato pa govori o smernicah pri izgrajevanju federacije.

Besedilo našteva področja skupnih interesov narodov in narodnosti Jugoslavije, ki

ležijo v temeljih njihovega sklepa, da bodo živeli v skupnosti. Besedilo govori tudi o položaju, vlogi in funkciji federacije ter o odnosih med federacijo in republikami ter pokrajinami.

Naslednje poglavje je posvečeno mednarodnemu položaju Jugoslavije, razvijanju sistema vseljudske obrambe in nalogam ZK na teh področjih. Nato pa načrt sumira prehojeno pot pri razvoju samoupravljanja, opozarja na rezultate ter ugotavlja probleme in težave, ki motijo razvoj.

Takoj po sprejetju sklepov jih bomo objavili tudi v našem glasilu.

ZDRUŽENO PODJETJE ISKRA KRANJ

AMBASADA ZDRUŽENE ARABSKE REPUBLIKE V BEOGRADU IZRAZA SVOJE SPOŠTOVANJE IN HVALEZNOST ZA VAŠE ISKRENE IZRAZE SOCUSTVOVANJA IN SOŽALJA OB ŽALOSTNI IZGUBI VODITELJA ZAR PREDSEDNIKA GAMALA ABDELA NASERJA.

Problematika kadrovske dejavnosti v ZP Iskra

(Nadaljevanje s 1. strani)

organizacij Iskre na komisiji za raziskovalno in razvojno dejavnost odbora za poslovno politiko ZP in še enkrat in ponovno na odboru za poslovno politiko ZP, nakar bomo s problematiko in predlogi za njeno rešitev seznanili tudi DS ZP ter predlagali sklepe v sprejem oziroma potrditev.

V čem je torej kadrovska problematika o kateri se toliko piše v vseh časopisih in govori na vseh »nivojih«? In v čem je kadrovska problematika Iskre in kako jo bomo skušali reševati?

Kasij, rimski politik iz časov velikega Cezarja in član zarote zoper njega, je nekoč dejal Brutu: »Da smo podrejeni, dragi Brutus, ni krivda v naših zvezdah, ampak v nas samih«.

V prenešenem smislu bi lahko to isto rekli tudi za

Iskro, da za katerekoli naše težave ne smemo iskati vzrokov drugod kot v nas samih — ali jih znamo in hočemo ali pa jih ne znamo ali pa nočemo spoznati in premagati! In če smo že prišli do spoznanja, da samo pamet lahko premika »gore«, potem je skrajni čas, da na kadrovske problematiki napravimo odločilne korake naprej, če nečemo, da nas bo čas prehitel in konkurenca izginila iz trga.

Skušamo biti plat zvona in upamo, da ne bomo zamudili zadnji vlak.

Če hodimo v Iskro zato, da z delom zaslužimo sebi in svojim otrokom ter svoji družini nasploh »naš vsakdanji kruh«, potem lahko rečem, da smo resnično vsi vse do svojega bistva zainteresirani kako je in kako bo s to našo Iskro. Njen napredek je naš napredek, njen

obstoj je naš obstoj, njen zastoj je naš zastoj, vprašanje eksistence pa je zelo pereče vprašanje! In če vemo, da le delo ustvarja vrednost, proizvodnja pa zaslužek nam vsem, potem nam ne more in ne sme biti vseeno, kako in kaj je s tem našim velikim podjetjem. Da pa bomo lahko delali, rabimo mnogo sposobnih in najrazličnejše usposobljenih in izšolanih strokovnih kadrov od raziskovalcev, razvijalcev, konstruktorjev in tehnologov pa do komercialistov in sposobnih finančnih strokovnjakov in ne nazadnje delavcev, predelavcev in mojstrov, na katerih sloni realizacija zamisli in načrtov prej naštetih strokovnjakov.

In prav strokovnjakov od kvalificiranih delavcev pa do doktorjev znanosti, vseh nam primanjkuje, enih bolj drugih manj — vseh pa toliko, da nismo zastonj zaskrbljeni, kako bomo premagali problematiko jutrišnjega dne. V petletnem planu od leta 1971—1975 planiramo v Iskri povečanje fizičnega obsega proizvodnje na približno 500 milijard S din in delavcev za novih 10.000. Vprašamo se lahko samo odkod?! Na kakšen način?! Kdaj?! Koliko?! Kakšne?! Ali vemo kaj imamo in kaj rabimo?! in kaj bomo rabili jutri, pojutrišnjem, čez pet let?!

Na vsa ta vprašanja smo skušali odgovoriti v naši analizi kadrovske problematike, pa tudi vam, dragi bralci, bomo v naslednjih številkah časopisa skušali kaj več povedati o kadrovske problematiki in o naši lastni pomembnosti, premajhni ali preveliki samozavesti, ter vse samoupravljalce (vse nas) osvestiti odločilnega trenutka pred katerim stojimo, kajti kadri so začetek in konec vsakega delovnega procesa.

O tem pa drugič.

Igor Slavec

Polovica njih je daleč od znanosti

Jugoslovansko gospodarstvo zagotavlja 60 odstotkov sredstev, s pomočjo katerih se finansira znanstveno raziskovalno dejavnost. Razen podpiranja samostojnih znanstvenih in vseučiliških institutov je precejšen del sredstev namenjen tudi za razvoj raziskovalnih del v posameznih podjetjih. Lastne institute in službe za raziskovalno-znanstveno dejavnost ima danes okrog 100 velikih podjetij, od katerih vsako zaposluje več kot 3000 delavcev.

Po nedavno izvedeni anketi Zvezne gospodarske zbornice od 900 anketiranih delovnih organizacij polovica ni uvedla nikakršne oblike razvojno raziskovalnega dela. To so zvečine manjše organizacije, med njimi pa je tudi 68 podjetij z 1000 do 3000 zaposlenimi in 5 kolektivov, ki štejejo prek 3000 delavcev.

Podatki iz ankete potrjujejo dejstvo, da se v našem gospodarstvu ne posveča za-

dostna pozornost racionalizaciji in izumiteljski dejavnosti. Samo 19 od blizu 900 anketiranih podjetij se je posrečilo prodati licence in sicer 26 doma, 41 pa v inozemstvo.

V 82 podjetjih so uporabili okrog 3700 racionalizacij, a v 75 delovnih organizacijah so sprejeli okrog 496 zaščitnih patentov. V inozemstvo je prodanih največ licenc iz področja kemije, kovinske industrije in elektroindustrije.

Od blizu 350 milijonov din, kolikor so jih izročili v 300 anketiranih podjetij za raziskovalno dejavnost, je 30% namenjeno za osvajanje novih proizvodov, 28% izboljšanje tehnologije, 20% izboljšanje kvalitete, 4% za raziskavo tržišča, 4% za organizacijo dela, 2% nakupu licenc in njihovemu nadaljnjemu razvijanju, a 2% zagotoviti dokumentacije, informacij, standardu in patentom.

Mi-

V devetih mesecih 1970 za 2,18 odstotka več kot v celotnem letu 1979

(Nadalj. s 1. str.)

uspehi v letu 1969. V primerjavi z letnim proizvodnim načrtom smo v treh trimesečjih izpolnili 76,18% letnega načrta, kar nam skoraj v popolnosti zagotavlja, da bomo obvezo izpolnili in tudi preseglji. Ta obveza pa ni tako majhna, saj smo letos v devetih mesecih že preseglji celotno realizacijo v letu 1969 za 2,18%, kar nedvomno dovolj zgovorno potrjuje izredni porast obsega proizvodnje v letošnjem letu.

Obeti za mesec oktober so tudi zelo ugodni, saj se je stanje preskrbljenosti proti koncu septembra že nekako »normaliziralo«, čeprav so te-

žave še vedno zelo velike in onemogočajo optimalne izkoristke kapacitet v proizvodnji. Vendar kljub temu pričakujemo — in to ne brez osnov — prav v oktobru rekordno raven proizvodnje, ki naj bi se vsaj močno približala številki z osmimi mesti, oziroma jo celo dosegla.

Zato želimo ponovno poudariti prav odgovornost vseh služb, ki operativno pripravljajo delo v proizvodnji in ji zagotavljajo surovine ter sestavne dele. Te službe lahko bistveno vplivajo na večji ali manjši efekt vložnega dela — s tem pa nam obseg končne finalizacije in doseg proizvodnega načrta.

L

Mednarodni posvet elektroenergetikov Jugoslavije

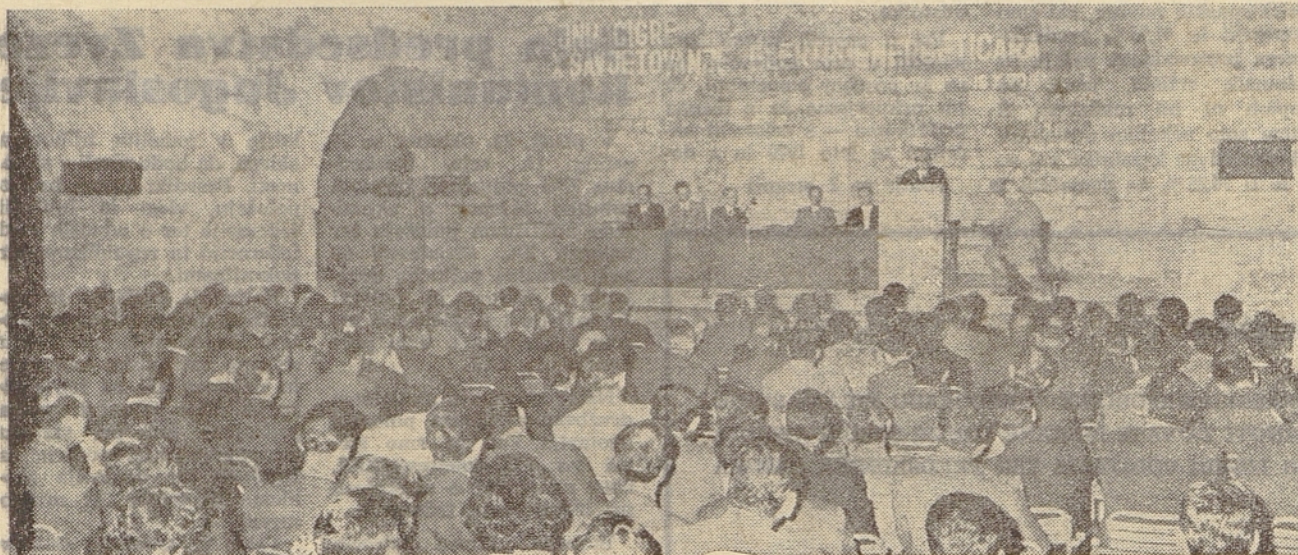
Ves pretekli teden je trajal v starodavni dubrovniški trdnjavi »Revelin« posvet Nacionalnega komiteja CIGRE — Mednarodne organizacije za velika električna omrežja, ki se ga je udeležilo prek 800 strokovnjakov s tega področja. Med njimi je bilo tudi precej naših inženirjev iz Zavoda za avtomatizacijo (dr. inž. Bruno Rusjan, inž. Albin Kurnik, inž. Peternel in drugi), ki so s svojimi predavanji poželi veliko zanimanja in priznanja. Posveta se je udeležilo tudi nekaj članov inženiring-temov Iskra Commerce — tokrat samo kot poslušalci in zbiralci kontaktov s

priznanimi domačimi in inozemskimi strokovnjaki s tega področja.

Čedalje bolj očitno je, da se težišče prizadevanj našega podjetja premika iz proizvodnih sfer na področja intelektualnih storitev, inženiringa, ki večkratno pomnožuje osnovno vrednost opredmetnega dela, t. j. »sirove proizvodnje«, obenem pa nas spreminjajo v upoštevanja vredne partnerje v mednarodni delitvi dela in kooperaciji z inozemskimi firmami. Mimo Zavoda za avtomatizacijo, nastaja tu zanimivo področje dela za strokovnjake in menedžerje iz Iskra Commerce, kjer se že porajajo prvi zametki inženiring dejavnosti.

Menedžersko-inženirske skupine so že sedaj (še bolj pa v najbližji bodočnosti) tisti element, ki naj povezuje proizvodne dosežke v tržno sposobne projekte. S tem bodo sami po sebi odstranjeni vzroki, ki povzročajo večkrat povsem neutemeljena ugibanja o upravičenosti in »aktualnosti« te ali one proizvodnje, te ali druge tovarne v Združenem podjetju. Vsekakor pa nam bodo pomagali, da se izkopljemo iz industrijske romantike in širokoptrošniške proizvodne miselnosti, ki že dolgo ni več končni domet naših prizadevanj in naših ustvarjalnih sposobnosti.

M. Ljubič

Z mednarodnega posvetovanja elektroenergetikov v Dubrovniku

Letos poudarek predvsem na telekomunikacijskih napravah in opremi za RTV

(Povzeto iz članka o razgovoru s tov. Francetom Dobnikarjem, predsednikom organizacijskega odbora za sejem Sodobna elektronika na GR v Ljubljani, ki je bil objavljen v reviji Gospodarski vestnik).

Napredek na letošnjem sejmu sodobne elektronike je vsekakor najopaznejši na področju telekomunikacij, radio-difuzne službe in elektronskih sestavnih delov, ki so baza za proizvodnjo vseh elektronskih naprav.

Skoraj pri vseh razstavljaljih na letošnjem sejmu sodobne elektronike je moč opaziti, da nameravajo poseben poudarek tremi skupinam oziroma dejavnostim. Bržkone si je to mogoče razlagati z dejstvom, da je Jugoslavija razpisala obsežne in pomembne mednarodne licitacije s področja telekomunikacij in radiotelevizije. Ni mogoče za-

nemariti tudi ugotovitve, da področje telekomunikacij pogojuje splošen razvoj gospodarstva. Bolj ko namreč napredujejo telekomunikacije, večje so možnosti, da bo hitro napredovalo tudi gospodarstvo.

Dve posvetovanji, ki sodita k sejmu sodobne elektronike, obravnavata elektronske sestavne dele iz področja telekomunikacij: Konferenca o elektronskih sestavnih delih je nedvomno zelo pomembna, saj imajo elektronski sestavni deli pomemben vpliv na razvoj ostale tehnike, saj so npr. proizvodi klasične elektronike potrebovali tudi 30

in tudi 35 let, da so se razvili in spopolnili, medtem ko je predvsem napredek na področju elektronskih sestavnih delov omogočil, da se je npr. tranzistor razvil v 10 letih, mikro vezja pa celo v petih letih. Prav sestavni elektronski deli vplivajo na hitrejši in obsežnejši razvoj raznih aparatov. So gonilna sila tehnike in vplivajo ne le na razvoj elektronike same, marveč na napredek celotnega gospodarstva.

Simpozij o telekomunikacijah kot druga strokovna prireditelja v okviru sejma sodobne elektronike, je z referati in temami, ki jih leti obravnavajo, pomemben predvsem zato, ker se bo jugoslovanska služba PTT glede na predvidena obsežna vlaganja v telekomunikacijsko mrežo v obdobju 1970-1975, lažje odločala za sisteme, ki jih namerava uvajati.

O organiziranih kontaktilih s strokovnjaki, ki bodo sodelovali na kongresu in razstavi IFIP avgusta prihodnje leto na GR v Ljubljani, ni mogoče govoriti. Zbliževanje s kongresom IFIP in konceptom njegove razstave pomeni tudi tehnika telekomunikacije in prenosa, ki jo lahko predvidevamo v naslednjih petih letih. Preprosto povedano, gre za prenos podatkov po telekomunikacijskih sredstvih, ki se že uveljavlja.

Že 17-letna tradicija sejma sodobne elektronike bo nedvomno v znatno pomoč pri pripravah za razstavo IFIP, za katero sta po podatkih uprave GR prodani že dve tretjini razstavnega prostora.

Sestanek organizacije ZK v »Avtomatiki«

Komunisti v »Avtomatiki« so sklicali sestanek, da se pogovorijo o proizvodni problematiki ter o perspektivi podjetja. Nadalje so se pogovorili tudi o odgovornosti članov ZK do organizacije ZK, predvsem o odgovornosti vodilnih članov ZK, ki so seveda glede na položaj še bolj odgovorni. Ugotavlja se, da se prav komunisti na odgovornejših delovnih mestih premalo zavedajo večje odgovornosti; planske naloge namreč v zadnjem trimesečju niso bile zadovoljivo izvršene. Še vedno se dogaja, da služ-

be svojega dela ne koordinirajo, ne povezujejo se dovolj sektorji področja med seboj. Organizacija zadožuje svoje članstvo ZK, da na svojih delovnih mestih v samoupravnih organih in drugod delajo bolj odgovorno in dosledno.

Ker se je sestanek zaradi dokaj razgibane obravnave o notranji problematiki dokaj zavlekel, je bilo sklenjeno, da se čimprej še enkrat skliče člani organizacije ZK, kjer bo obravnavano bodoče delo organizacije ZK.

I. K.

Industrijsko oblikovanje kot ga pojmujejo na tujem

ISKRA je dosegla na področju industrijskega oblikovanja vidne uspehe. Kljub nekaterim pripombam je treba maloštevilni ekipi, ki se v združenem podjetju Iskra ukvarja s to občutljivo dejavnostjo, dati priznanje, ki pripada vsem pionirjem na področju oblikovanja.

Čeprav smo pri nas v razvijanju in populariziranju industrijskega oblikovanja naredili že pozitivne korake — mednarodni bienale industrijskega oblikovanja, prizadevanja DLOS, Gospodarske zbornice, raznih institucij, organizacij in posameznikov za napredek na tem področju — ne bo odveč, če se pomudimo pri Angležih, ki imajo na področju dizajna velike izkušnje.

Že 1944. leta je bil v Veliki Britaniji osnovan svet za industrijsko oblikovanje (Council of Industrial Design), ki je financiran iz državnega proračuna v sestavi gospodarske zbornice. Staja okrog 100 uslužbencev in 28 nepriljubljenih članov, med katerimi so arhitekti, pedagogi, novinarji in razni zastopniki industrije.

Propaganda za kvaliteto izdelkov teče po tisku, radioteleviziji ter s predavanji po šolah, ljudskih univerzah, veleblagovnicah in po raznih razstavah. Publikacija »Design« izhaja v nakladi 17.000 izvodov in obvešča javnost o najnovejših izdelkih in oblikah.

Pomemben činitelj v borbi za kvaliteto je »index design«, ki vsebuje vse nove izdelke, ki jim je ustrežna komisija priznala vsestransko kvaliteto. Vse to ima določene koristi tako za proizvajalca kot za porabnika. Potrošniku rabi indeks kot orientacija pri nakupu dobrega izdelka, proizvajalcu pa kot reklamni stimulans — če je njegov izdelek v indeksu. Še več pa seveda pomeni, če dobi nagradno nalepko. Na ta način gre pro-

izvajalcu v prid, če pošlje izdelek komisiji, ki zaseda dvakrat tedensko, v testiranje. Če je rezultat testa negativen, svetuje komisija na proizvajalčevo željo industrijskega oblikovalca, ki potem sodeluje pri izboljšavi izdelka, ali pa pri novem osnutku. Večkrat je rezultat takšnega sodelovanja visoko priznanje pri zopetnem testu izdelka.

O dobrem industrijskem izdelku govorimo tedaj, če izpolnjuje vse kriterije, ki jih komisije uporabljajo pri ocenjevanju. Ti kriteriji so povzeti po švicarskem arhitektu-oblikovalcu Maxu Billu »Die gute Form«:

1. uporabnost: izdelek naj v največji možni meri izpolnjuje vse zahteve funkcionalnosti,

2. uporabna vrednost: uporabljeni material in proizvodni postopek naj pospešujeta uporabno vrednost predmeta,

3. oblikovna ustreznost: zunanja oblika in vsake sestavni del predmeta naj bo smotrni in v skladu z uporabljenimi materiali,

4. estetska enovitost: oblika izdelka naj ne bo samo rezultat ozke smotrnosti, temveč vsota vseh funkcij naj privaja do harmonične celote; ki vzbujata estetsko enovit vtis,

5. dobra oblika — kulturna dobrina: estetska komponenta kot vidni izraz vseh funkcij postaja argument, kadar določeni izdelek spričo čiste uporabnosti opravlja tudi kulturno poslanstvo svoje dobe in prejme zaradi tega odlikovanje »Dobra oblika«.

Integracija mora ljudi povezati v večjo medsebojno odvisnost

V petek, 9. oktobra 1970 je član sveta federacije in Izvršnega komiteja ZKJ Edvard Kardelj v spremstvu predsednika CK ZKS Franca Popita in predsednika Izvršnega sveta SRS Staneta Kavčiča obiskal Jesenice in imel daljši razgovor s predstavniki vseh treh slovenskih železarn. Na tem sestanku je spregovoril tudi tov. Edvard Kardelj. Zaradi izredne zanimivosti njegovega govora, zlasti še zato, ker se večji del naša na medsebojne odnose znotraj integriranih podjetij, povzemamo iz njegovega govora najvažnejše misli. (Govor je bil objavljen v 41. številki glasila delovnega kolektiva Železarne Jesenice ZELEZAR s dne 16. 10. 1970).

»Že pred časom sem izrazil željo«, je dejal Kardelj, »da bi se z vami pogovarjal in seznanil z razvojnimi možnostmi slovenskega železarstva ter o nekaterih stvareh, ki ste jih, kakor vidim, že vključili v vaše razprave o perspektivnem razvoju železarstva na Slovenskem. Mislim, da je slovensko železarstvo eno od vodilnih panog

in kakorkoli je bilo prej majhno in pol obrtniško, predvsem med obema vojnama, je vendar že več desetletij, da ne rečem stoletij, eno osnovnih panog slovenskega gospodarstva. Mislim, da se je treba pri tem odločiti, ali bo Slovenija dalje gradila svoje železarstvo, kar pomeni, da ga bo v okviru svojega gospodarskega plana datje uspo-

sabljala. To pa pomeni prilagoditi železarstvo modernim pogojem svetovnega tržišča oziroma moderni tehnologiji, ter tendencam, ki se danes kažejo v ekonomski-strukturalni fazi organizacij, ki nastajajo na tem področju.

Mi smo, po mojem mnenju, še vedno pod vplivom nekdanjih gesel, ki so bila svoje čase za naše razmere progresivna in nujna, ki pa jih je treba sedaj postaviti v pravi prostor in čas. Mislim pri tem na gesla kot je specializacija, proti vsesplošnosti, itd. Sicer se strinjam s tem, ampak to pomeni iti za pravo delitev dela, za specializacijo v posameznih obratih itd. Mogoče pa je tak proces do kraja izvesti le, če obstajajo med panogami, med ta-

kimi specializiranimi organizacijami, ki gredo na tako organizirano delitev dela in to v naširšem krogu, ki predstavlja en proizvodni cikel, tudi medsebojne odgovornosti in take ekonomske odnose, ki omogočajo, da se lahko specializacija in taka delitev izvede. Kajti, propasti mora vsaka organizacija, vsaka integracija in delitev dela, ki bo grajena samo na programu fizične delitve dela, ne pa tudi na skupni odgovornosti in skupne sodelovanju v finančnem dohodku, ki ga celotna taka korporacija, združba ali združenje itd. ustvarja.

Ni slučajno, da danes v svetu velike združbe niso več klasični trusti, kakršni so nastajali ob koncu 19. in v začetku tega stoletja, ko se je po eni smeri samostojno razvijal finančni kapital prek bank, superbank, po drugi strani pa trusti, ki so šli v zajemanje več ali manj sorodne proizvodnje, da bi se

izognili medsebojni konkurenčni borbi. Današnje združbe so zasnovane na zelo precizno organizirani delitvi dela, ampak obenem združujejo ne samo več panog, ampak celo več gospodarskih oblasti. Več je združbe v svetu danes zjemajo od proizvodnje surovega železa do predelave, gredo pa celo v turizem in v razne druge panoge, ki so zanje v tistem trenutku najbolj donosne, najbolj akumulativne, ki jim omogočajo, da lažje prenašajo udarce, ki jih trg lahko v eni ali drugi smeri izvaja na take združbe. Struktura teh združb v svetu je v zadnjih 50 letih doživela velike spremembe ravno v tej smeri.

NADALJNI RAZVOJ SLOVENSKEGA ŽELEZARSTVA

Zaradi tega se je meni zdelo potrebno, da bi pri tretiranju problemov slovenskega

Nadomestilo OD v času bolovanja

Uredništvo je prejelo vprašanje, kakšno je nadomestilo osebnih dohodkov do 30 dni bolezenskega dopusta, ki ga plača podjetje. Izplačilni oddelek kranjske tovarne nam je poslal naslednji odgovor:

I.

- za poklicne bolezni, ki jih kot take označi zdravstvena služba 100 %
- za nesreče pri delu 100 %
- vsa ostala obolenja in nesreče 80 %
- nega svojcev 70 %

II.

Nadomestila v času zdravljenja v stacioniranih zdravstvenih zavodih se obračunavajo:

- samskim delavcem, ki ne vzdržujejo nobenega družinskega člana 60 %
- delavcem, ki preživljajo enega družinskega člana 80 %
- delavcem, ki preživljajo dva družinska člana 90 %
- delavcem, ki preživljajo tri ali več družinskih članov 100 %

III.

Delavci, ki prvič stopajo v delovno razmerje in še nimajo 9 mesecev delovne dobe, prejema v času bolezni 60 % nadomestila OD.

V primeru zdravljenja v stacioniranih zdravstvenih zavodih pa se uporabijo kriteriji pod tč. II.

Moda v ekonomskem prognoziranju

V glavnem obstajajo trije različni načini, da se prognozirajo konjunktura in splošne gospodarske tendence:

Ekonometrijski modeli

S pomočjo preučevanja prejšnjih razmerij med določenimi činitelji — na primer med dohodkom in zaposlenostjo ali investicijami in obrestnimi merami — je možno postaviti razne enačbe za bodoči razvoj. Poenostavljeni model obsega samo malo število enačb, medtem ko je lahko v kompliciranem modelu več sto enačb.

Poglavitne hibe so v prvi vrsti v težkem ugotavljanju ustreznih razmerij, kolikor takšna razmerja sploh obstajajo. V praksi pa stojijo stvari še težje: kako priti do točnih

podatkov, ki naj bi jih vstavili v enačbe. Ne samo, da obstaja neizogibni časovni presek preden pridejo v javnost potrebne statistike: večina teh statistik je podvržena raznim revizijam. Vse to slabi uporabno vrednost ekonometrijske metode.

Testiranje mišljenj in stališč

Testiranje mišljenj se uporablja za poizvedovanje o tem, kakšne namene imajo potrošniki, pri čemer se izprašajo določeni znanstveno ugotovljeni »vzorci« poslovnih ljudi in potrošnikov.

V takoiimenovanih konjunkturalnih testih Münchenskega IFO inštituta zahtevajo od anketiranih, da odgovarjajo samo kvalitativno s termini »več«, »nespremenjeno« ali »manj«. Ta vrsta testiranja je v široki rabi na evropski celine. V Veliki Britaniji opravlja Konfederacija britanske industrije takšno anketo trikrat na leto. Japonci zahtevajo od anketiranih poslovnih ljudi, da dajo svoje napovedi v obliki točnih števil.

V ZDA se vrši vsako trimesečje uradno anketiranje pričakovanja potrošnikov glede nakupov. Opravilo okrog 12 000 intervjujev, od katerih traja vsak po nekaj minut. Toda v ZDA obstaja tudi tendenca, da se sprejmejo tudi raziskovanja stališč, ki imajo namen osvetliti tudi psihološke aspekte s strani potrošnikov.

Poglavitna pomanjkljivost testiranja, tako mišljenj kot stališč, je ta, da firme ali posamezniki lahko spremenijo svoje namene ali pa da se ne obnašajo v skladu s svojimi izjavami. Drugič, njihovi odgovori so lahko neiskreni.

Centralna japonska banka pravi, da so se njena testiranja poslovnih ljudi pokazala kot dober indikator premikov navzgor, da pa ponavadi ne napovejo obsega premika navzdol.

Vodilni indikator

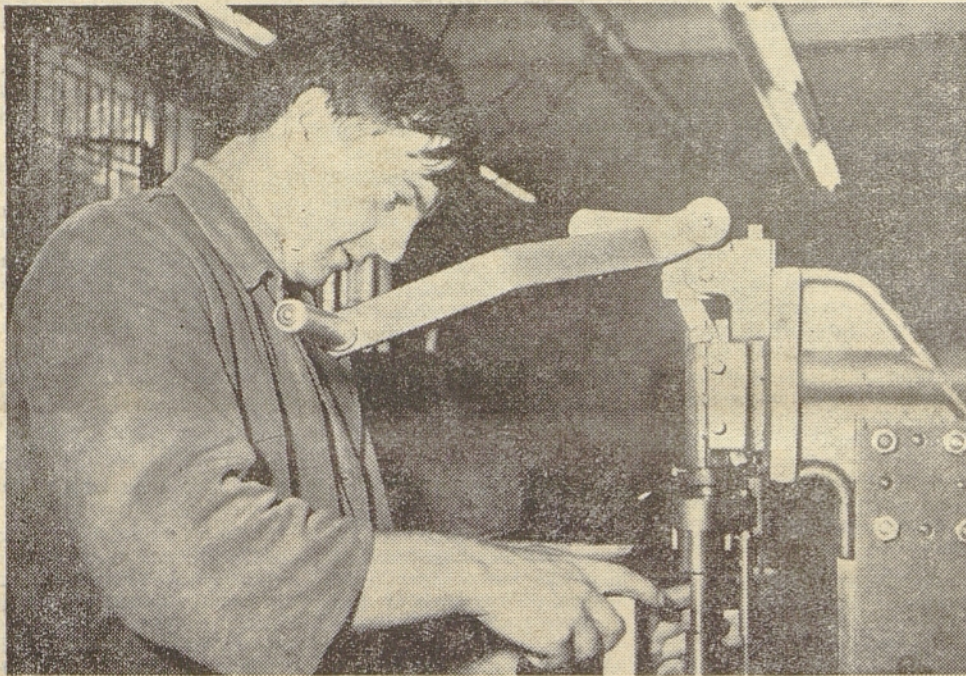
Američani so se poprej držali ideje, da dosežejo nekateri ekonomski indikatorji preokretnico ponavadi veliko poprej kot splošni poslovni ciklusi. Takšne serije ciklusov vključujejo investicije v nova podjetja in opremo, tečaje akcij, cene industrijskih surovin, stroške delovne sile po enoti proizvoda in spremembe v dolgovanjih na podlagi potrošniških kreditov.

Poglavitna pomanjkljivost je, da takšni indikatorji v ZDA niso izpustili dati opozorilo, da prihaja do preokretov, toda zato so dali veliko napačnih signalov.

Sedaj dobiva ta ideja nove impulse s strani IFO inštituta v Zahodni Nemčiji. Čeprav njihove raziskave še niso končane, so prepričani, da lahko dajejo cenitve skladišč in portfeljev napoved zahodnonemške konjunktura daleč vnaprej.

Iz tistega, kar je bilo rečenega v Madridu, verjetno nobena dežela nima posebnih uspehov na tem področju. Vendar se zdi, da obstaja tendenca o opuščanju ogromnih ekonometrijskih modelov in dajanja večjega poudarka na testiranje mišljenj. Čeprav se nekateri Američani obnavljajo priznati, so izgledi, da so podatki o pričakovanih investicijah v tovarne in opremo v ZDA dali boljše prognoze za naslednje leto od kateregakoli ekonometrijskega modela.

(THE ECONOMIST)

Kamera je tokrat »posnela« tov. Franca Lukana v obratu MEHANIZMI

železarstva morali imeti pred očmi:

Odločiti se, ali bomo razvijali slovensko železarstvo, ali ne, mislim do njegove polne sposobnosti. Osebnost mislim, da ga je potrebno razvijati. In če ga želimo razvijati, mu je potrebno dati določen predprostor in prostor, da se razvija v osnovno proizvodnjo, da si zagotovi bazo in da razvija v polfinalno in finalno proizvodnjo ter druge panoge, ki mu lahko v celoti dajejo sposobnost za nadaljnji razvoj. S tem, seveda, da se železarstvo orientira na jugoslovanski oziroma slovenski trg.

Seveda, ko govorimo o tem, ne mislim, da bi to lahko uresničili jutri, ampak gre za jasno orientacijo, na katero se moramo usmeriti. Glede dilem, o katerih je govoril generalni direktor Klančnik, je potrebno zavzeti zelo jasna stališča. Slovenskim železarstvom je potrebna baza v črni

metalurgiji oziroma osnovni proizvodnji. Tu obstajajo možnosti, ali da sami gradite to osnovno metalurško proizvodnjo, ali da greste v kooperacijo z drugimi, bodisi s sosednjo Hrvaško ali Bosno, ki imajo podobne programe. Razen tega menim, da je verjetno še bolj kot to važna za razvoj slovenskega železarstva polfinalna in finalna proizvodnja.

Ob tem nastaja vprašanje: ali ostati na čistih kupoprodajnih odnosih z obstoječimi predelovalnimi organizacijami, ali težiti za nekimi drugimi odnosi. Občutek imam, da je trgovina, kupoprodajni odnos, glavni del višjih gospodarskih odnosov in kooperacije v okviru jugoslovanskega pa tudi zunanega trga. Zdi se mi, da bomo mi vedno znova padali v konflikte med predelovalno industrijo in industrijo, ki daje osnovno proizvodnjo. Veste, da smo že sedaj v stalnih sporih okrog

tega in poskušamo to reševati z nekakšnimi polukrepi, ki dajejo trenutne injekcije zato, da se gre za leto ali dve naprej, potem pa se znova ta protislovja nagrmadijo in delajo nove težave.

Menim, da bi morali ta problem reševati na dva načina paralelno, vendar na eni ali drugi način. Eno so mišljenje direktne pogodbe, katere bi morali uvesti med enim in drugimi proizvajalci, katere se ne bi sukale samo okoli cen, ampak predvsem okrog skupne delitve dohodka, ki pride od izraza prek finalnih proizvodov. S tem, da se seveda lahko to vprašanje rešuje potem, bodisi da se ugotovijo te relacije in se prenese na medsebojne cene, na utrjevanje medsebojnih cen, ali pa se najdejo drugi izviri takšnih medsebojnih dogovorov na tej osnovi. Če ne bomo našli izhoda v tem smislu, potem se bomo vedno morali vračati nazaj v iska-

nje rešitev z administrativnimi merami oziroma ukrepi.

Nisem proti administrativnim meram zaradi nekega golega principa, ali principalnega antietatizma, čeprav sem tu zaradi tega, ampak predvsem, ker vsa praksa, ne samo naša, ampak tudi v svetu kaže, da so vse administrativne mere, razen kadar gre čisto za regulativne mere, vedno večja prepreka, kot pomoč, oziroma da lahko delujejo samo za zelo kratek čas. Zato se mi zdi, da bi v tej smeri morali iskati neko rešitev, ali pa drugo možnost, da slovensko železarstvo tudi samo išče nove poti v polfinalno in finalno proizvodnjo na tem področju in morda v kakšne sorodne panoge, ki neposredno vplivajo na poslovanje železarstva. Predvsem mislim tu na trgovino pa tudi na finančno poslovanje. Tako, da se sama slovenska železarska organizacija kompletira, kar nekaj že delate na tem,

mislim, da se kompletira s svojo funkcijo finančne koncentracije, ki deluje potem na tem celotnem, če lahko tako rečem, trgu kapitala in pa z ustrežno organizacijo znanstveno raziskovalnega dela.

NOVA DOBA INTEGRACIJE

Karakteristika teh modernih služb je, da so banke kot samostojen mehanizem, kot koncentracija finančnega kapitala v razvitem svetu izgubile staro vlogo. Da je nastopila nova doba integracije, ki združuje proizvodnjo, trgovino, finance in znanstveno raziskovalno delo. Ta ogromna koncentracija vseh teh faktorjev v takih velikih organizacijah odpira povsem nove prostore za razvoj teh velikih združb. Znotraj teh organizacij pa so celo v kapitalističnem svetu posamezne organizacije na osnovi dogovorjene delitve dela zelo samostojne. V našem sistemu

Letni odmori zaključeni

Letni oddih naših delavcev je v letošnjem letu potekal v počitniških domovih ISKRA dokaj urejeno. Interes za letovanje v Poreču se je še povečal. Naše kapacitete so občutno premajhne, zato najemamo privatne sobe. Sko-raj vsi si želijo letovanja v domu, ker sobe ne odgovarjajo ceni naših sob. Tudi našemu poslovanju ne odgo-varja plačevanje dragih sob privatnikom, ker nam zelo znižuje promet, ter slabša ekonomičnost poslovanja. Povečan interes naših delavcev nam narekuje, da mislimo na nove kapacitete, da s svojo organizacijo izboljšamo prehrano in ostale usluge ter tako sledimo potrebam ZP ISKRA. Poreč je v zadnjem letu najbolj razgibano mesto turizma v Jugoslaviji. Tudi mi se vključujemo v zelo rentabilen delavski turizem na tem področju.

Naš kamp »Mir« na Dugem otoku je v letu 1970 doživel nekaj sprememb, zabeležili smo kar dober rezultat; gostov je bilo nekoliko manj od lanskega leta. V Trenti je letovalo približno enako delavcev kot lansko leto. Rezultat ni pomemben, ker je celoten promet zelo majhen. Počitniški dom na Bledu pa je poglavje za sebe. V tem domu letuje zelo redki član ISKRE. Dom ima izredno lego in odlične pogoje za letovanje. Med sezono je zaseden od drugih ljudi, ali pa je prazen. Tudi izven sezone ni prometa, ker naše organizacije trošijo svoja reprezentančna sredstva drugje. Dom posluje v velikih težavah. Potreben je generalne obnove, s tako razporeditvijo ne bo nikoli rentabilen. Da bi lažje spoznali stanje, posredujemo nekaj značilnih podatkov:

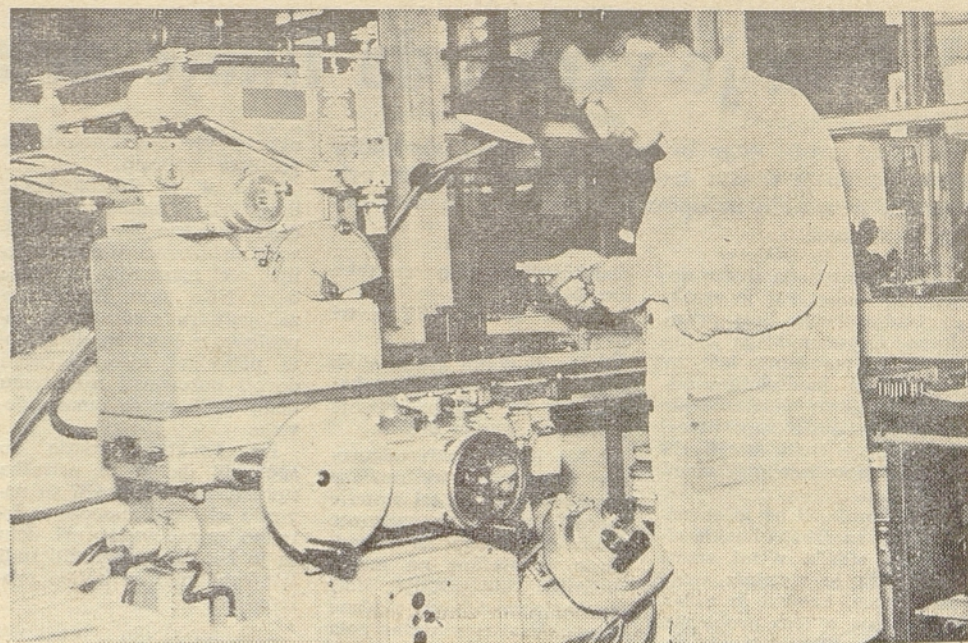
Celoten promet Poč. doma BLEDE/1969 znaša 168.752,28 dinarjev, stroški prehrane in

režije 135.631,60 din, osebni dohodki zaposlenih v domu 51.289,65 din, amortizacija pa 17.878,95 din. Skupni stroški 204.800,20 din.

Izgubo 36.047,92 din smo pokrili z dobrimi rezultati drugih domov. Tako visoka izguba ohromi vso poslovno celotne počitniške skupnosti iz leta v leto.

Počitniški dom na Bledu je bil nabavljen za potrebe letnih oddihov delavcev ZP ISKRA izven sezone pa za reprezentančne svrhe vseh organizacij ZP ISKRA. Vsa dejavnost izven sezone se razvija največ s seminarji, ki potekajo v zimskem času, ko ima počitniški dom vse prostore ogrevane. Celotni promet z vseh org. ZP ISKRA je bil 23.600 N din. Ker ni niti v perspektivnem pogledu iz-gledov za povečanje intere-

(Dalje na 7. strani)

Posnetek v orodjarni tovarne »Avtoelektrika« Nova Gorica

Dodatni prostori za proizvodnjo telefonije v Kranju

»Iskra« v Kranju gradi 15 000 m² novih prostorov za razširitev proizvodnje telefonije. Približno taka je bila vsebina informacije večernih nedeljskih poročil RTV Beograd v sredini septembra. Podobne informacije v gradnji prostorov za telefonijo smo brali še v »Delu« in tovarniškem glasilu »Iskra«.

Prav je, da se s to novico seznanimo podrobneje.

ISKRA — Elektromehanika v Kranju zelo uspešno prodaja izdelke svojega obrata avtomatskih telefonskih naprav. Dejavnost tega obrata se močno vključuje v razvoj PTT službe v Jugoslaviji. Po planih te službe bo naraslo število telefonskih priključkov na 100 prebivalcev od 2,3 v letu 1969 na 6,4 v letu 1975. Tako razširjanje telefonske mreže pa zahteva veliko tele-

fonskih central in telefonskih aparatov. Velik del te opreme dobavlja temu kupcu prav Iskra. Poleg PTT službe pa imajo izdelki telefonije še precej drugih kupcev.

Iskra svojo proizvodnjo v obratu ATN vsako leto zelo povečuje. Njeni sedanji prostori so s proizvodnjo že prenatrpani, s tržišča pa prihajajo vedno nova naročila, ki jih ATN ne more izdelati pravočasno. Za povečevanje svoje proizvodnje obrat nujno rabi dodatne prostore.

V tovarni je padla odločitev, da se ob sedanjih prostorih ATN zgradi nova stavba. Po sedanjih planih bodo v novi zgradbi razporejene montaže, razvoj in nekatera skladišča; v sedanjo montažo te panoge se bo pa razširila proizvodnja delov. S

tem bo panoga telefonije pridobila skoraj 100% dodatnih površin, njena proizvodnja pa naj bi narasla na približno 2,5 kratno vrednost računano po sedanjih cenah. Planu kažejo, da bo v prihodnjih nekaj letih treba v to proizvodnjo vključiti dodatnih 1000 ljudi.

Gradnja objekta naj bi bila skupno z instalacijami gotova do 31. 12. 1971. V začetku leta 1972 naj bi obrat začel z vseljevanjem svojih montaž v nove prostore. Z dograditvijo teh površin bomo pridobili cca 9800 m².

Prilagodljiva dela za gradnjo so se začela že v avgustu. Jama za temelje je bila v grobih izmerah izkopana, ker je bilo treba pregledati teren, kjer bo zgradba stala. Po zakonu se za gradnjo zahteva urejena dokumentacija,

oddaja gradnje na licitaciji, zagotovljena finančna sredstva in še nekaj drugih pogojev, da se lahko vrže prva lopata betona.

Koncem septembra je SGP »Projekt« iz Kranja, ki je na licitaciji kot cenejši ponudnik dobil gradnjo v izvajanje, začel s polaganjem armature v temelje in betoniranjem temeljev.

V naših planih predvidevamo, da bo še letos zabetonirana stropna plošča druge etaže. V prvo etažo naj bi telefonija že vselila nekaj svojih skladišč. Upamo, da nam prezgodnja zima ne bo preprečila uresničitve teh planov.

Sedaj je za tovarno najvažnejše, da se predvideni plani za začetno gradnjo izvedejo tako ali še bolje, kot so bili načrtani.

pa še celo ni nobenega razloga, da bi take integracije šle na škodo samostojnosti posameznih organizacij. Menim, da je potrebno, da se slovensko železarstvo razvija v tej smeri kot je govoril generalni direktor Klančnik. Da se na nek način kompletira in da se usposobi za tak dohodek oziroma tako strukturo dohodka, ki ga bo kot celota dobivala iz svojega živega in minulega dela, da se bo slovensko železarstvo čim bolj osamosvojilo in čimbolj zavarovalo pred trenutnim udarcem na primer na ožjem območju proizvodnje jekla.

Slovenske železarne, kot sem razumel, so orientirane na proizvodnjo finejših jekel. Čeprav nisem strokovnjak, vendar predpostavljam, da je v današnjem času, ko nastajajo vsemogoče nove legure in nove zvrsti visoko kvalitnih jekel, tam zlasti, kjer se ukvarjajo s poletji in vesolje, kjer izdelujejo najmoder-

nejše avione in kjer imajo najrazvitejšo vojno industrijo, na tako kvaliteto jekel, vsaj jaz mislim tako, v slovenskem železarstvu ne moremo računati. Oziroma lahko bi računali, če bi bilo slovensko železarstvo v kooperaciji z zelo močnimi centri znanstveno raziskovalnega dela. Mislim s takimi centri, ki bi bili podrejeni interesom slovenskega železarstva. Kajti čim bi šlo za neke druge centre, od katerih bi železarne kupovale samo določene znanstvene usluge, bo železarstvo vedno deset let za drugim. To se pravi, ali boste morali imeti svoj zelo močen raziskovalni center, ali pa boste v sami proizvodnji jekla neprestano zaostajali in s tem seveda tudi slabili svoje pozicije. Za tako znanstveno raziskovalno delo, kakršno je tu potrebno na tem področju, se mi pa zdi, da so potrebna zelo velika finančna sredstva, velike naložbe, ki jih ima

lahko samo velika, močna organizacija, močnejša kakor so danes slovenske železarne skupaj. Sele sčasoma boste železarji v stanju ustvariti taka sredstva. Že zaradi tega mislim, da je potrebno, če ta vaša orientacija ostane taka kot sem jo jaz razumel v prvih razpravah, da se ta proizvodnja razširi, kompletira in usposobi, da bo lahko dajala večjo akumulacijo.

Ko govorim o vsem tem, ne mislim, da je zato potrebno, da se slovenske železarne avtarkično zapirajo vase. V eno in drugo smer se lahko razvijajo. Bodisi z naložbami v svoj lastni krog, bodisi z naložbami v razne druge kooperante oziroma druge faktorje, ki delujejo na tem področju. Jaz se za nobeno od teh variant posebej ne navdušujem, ker je to popolnoma stvar čiste ekonomske računice. Ampak brez dvoma pride tu v poštev tako orientacija na lastno bazo na mor-

ju, ali pa dogovor s hrvaškimi železarnami za skupno bazo na morju, ali pa eventualno za dogovor z bosanskimi rudniki za eksploatacijo rudnikov v Bosni.

NADALJNA POT SAMOUPRAVNE INTEGRACIJE

Pri vsem tem pa nastajajo nekatera vprašanja, o katerih bi danes rad govoril tudi zaradi tega, ker pripravljam referat za II. kongres samoupravljalcev Jugoslavije.

Mislim, da centralni problem nadaljnega razvoja samoupravljanja danes pri nas ni več v samem podjetju. Kljub temu, da v podjetjih nekje nekoliko bolje, drugje malo slabše funkcionira samoupravljanje, toda ono je tu in ima svojo zakonitost in logiko ter bo šlo svojo pot naprej. Imamo pa vrsto nerešenih vprašanj v ekonomskih odnosih, ki nas motijo v tej samoupravni integraciji.

Vzel bom vaš primer integracije. Slovenske železarne povezujejo dve ali tri stvari. Prvič dogovor o delitvi dela, drugih dogovorov o skupnih naložbah in tretjič, če se ne motim, skupna komerciala. Vlaganja so na osnovi kreditnih odnosov, to je brez dvoma varianta, ki je mogoča, potrebna, mi do danes tudi drugih nismo odpirali v našem sistemu. Vendar pa verjetno nezadostna, da bi prišlo do intenzivnejše medsebojne ekonomske odvisnosti oziroma medodvisnosti vseh treh organizacij. Vse tri organizacije živijo vsaka za sebe in izključno od svojega lastnega dela, od svojega lastnega vlaganja in od tistih obresti, ki jih dobivajo od vložnega kapitala v skupni fond. Ko se postavlja vprašanje skupne izgradnje objektov črne metalurgije s komurkoli, se takoj postavlja tudi vprašanje oblike ekonomskih odnosov. Če greste

V čem je vzrok, da ljudje delajo bolj prizadevno?

Če želite dobiti odgovor na to vprašanje, vprašajte delavce! To je storila družba Lockheed-Georgia; pripravila je anketo in uporabila rezultate za dvig delovne zavesti.

Kaj je vzrok, da ljudje delajo? Ali bolje: kaj je vzrok, da ljudje delajo bolj prizadevno? Odgovor, ki ga je dala na to vprašanje šola za vodenje in medsebojne odnose se glasi: »Privlačnejše in pomembnejše zaposlitve.« Toda kaj je treba storiti, da bi bila zaposlitve privlačnejša?

Prvi korak, ki ga je ameriška letalska družba Lockheed-Georgia storila v tej smeri je bil, da je vprašala svoje uslužbenke, kakšno je njihovo mnenje o tem problemu. Od junija 1967. dalje je sledovala učinkovitost dela, vključno z anketo o odnosih med zaposlenimi, da bi ugotovila, kaj zaposleni mislijo o sebi, svoji zaposlitvi in o kolektivu. Sedaj uporabljajo rezultate te študije, da bi dosegli večjo produktivnost.

Osnova za to študijo so bile spremembe v družbi Lockheed-Georgia v letih 1966-1967. Družba se je pripravljala na izdelavo C-5, največjega letala na svetu. Izvedba tega projekta je zahtevala porast delovne sile od 7.000 na 29.000 delavcev; družba je želela vedeti, kakšen učinek bi imel ta porast na produktivnost, oz. učinek.

Raziskovanje je vodila ekipa z Inštituta tehnološke šole za psihologijo v Georgi pod vodstvom dr. Kennetha Schenkla, predstojnika družbe in industrijskega psihologa-raziskovalca. Za zunanjo raziskovalno ekipo so se odločili iz dveh vzrokov:

- delavci bodo bolj sproščeno odgovarjali ljudem, ki niso iz njihovega podjetja,
- izkušnje so pokazale, da se ne izplača najeti izkušenih

raziskovalnih ekip za tako kratek čas.

Anketo so razdelili v tri stopnje.

1. Da bi dobili grobo sliko stanja, so povprašali nekaj delavcev za njihovo mnenje o svojem delu in družbi.

2. Na podlagi teh odgovorov so izdelali tri različne vprašalne pole za tri stopnje zaposlenih; eno za nadzorne (vodstvo), drugo za nenadzorne, a plačane na mesec (inženirji, knjigovodje, itd.) ter tretjo za delavce, plačane na uro. Vsaka vprašalna pola je vsebovala 66 vprašanj.

Polovica vprašanj je bila za vse tri stopnje enaka. Druga polovica pa je vsebovala vprašanja o specifičnih problemih posamezne stopnje. Vsako vprašanje je bilo razdeljeno na tri dele:

1. Kako je sedaj?
2. Kako naj bi bilo v bodoče?
3. Koliko vam to pomeni?

Vprašalne pole so poslali po pošti vsem zaposlenim v družbi Lockheed-Georgia na njihove domove. Odgovori so bili anonimni in približno od 25.000 zaposlenih, jih je odgovorilo 11.000, to je 43%. Večji delež odgovorov so prejeli od nadzornih in nenadzornih nameščencev, manj pa od delavcev.

3. Potem, ko so z računalnikom obdelali rezultate, so pripravili podrobnejši program. Ustanovili so odbor najvišjega vodstva, ki mu je predsedoval izvrševalec dolžnosti namestnika vodje administracije. Njihova naloga je bila, zbirati pritožbe delavcev. Če je odbor ugotovil, da je pritožba upravičena, je

ukrenil vse potrebno, da bi problem razjasnil.

Česa se je družba Lockheed-Georgia naučila iz te študije? Izvedla je, da nenadzorni uslužbeni in delavci želijo več priznanja za svoje delo. Niso sicer izrekli nezadovoljstva glede svoje zaposlitve, le čutili so, da njihovi nadrejeni niso posvečali dovolj pozornosti njihovemu delu; čutili so se omalovaževane.

Pri Lockheed-Georgia so spoznali, da je ta pritožba upravičena. Ustanovili so nagrado »delavec meseca« za izredno prizadevnost pri delu in jo kot tako uporabili tudi kot spodbudo za boljše proizvodnjo.

Sestanki osebja

— Večina zaposlenih je vedela zelo malo o proizvodnji in politiki podjetja. Tako je začela Lockheed-Georgia prirediti sestanke za vse stopnje zaposlenih, da bi bili na tekočem o dogajanjih v podjetju.

— Informacije o poslovanju so bile dotlej nepopolne in jih niso tiskali. Družba je sedaj začela izdajati biltene o poslovanju podjetja za tehnično in nadzorno osebje.

— Mnogo delavcev je bilo nezadovoljnih s kvaliteto njihovih neposredno nadrejenih. Bili so mnenja, da niso podane prave osnove za rešitev njihovih problemov in, da se ne tičejo njihovih pritožb. Nekateri delavci so menili, da njihovi predpostavljeni vse preveč časa zapravljajo na sestankih in, da so premalo poučeni o njihovem delu. Pritožili so se tudi, da nadrejeni niso imeli dovolj časa, da bi obravnavali osebne probleme in, da nekaterim izmed njih tega sploh ni bilo mar.

Odbor je priporočil, da nadrejene predhodno poučijo; večji poudarek je dal na osebne odnose in točno določitev dela nadrejenih.

— Delavci so se pritožili, da ne posvečajo dovolj pozornosti njihovemu nadurnemu delu. Odbor je spoznal, da je to prav tako utemeljena pritožba. Sedaj temu problemu posvečajo več pozornosti.

— Anketa je pokazala, da je posamezni uslužbenec bolj ponosen na svoj oddelek ali stroko kot na družbo kot celoto. Sodelovanja med oddelki skoraj ni bilo.

Da bi rešili te in druge komunikacijske probleme, je Tom May, predsednik Lockheed-Georgia izbral človeka izmed svojega osebja in mu dal nalogo, da gre vsako popoldne v tovarno, ko dela izmena od 16. do 24. ure. Namen teh obiskov je, da hodi po tovarni, govori z delavci in posluša njihove pritožbe. Na ta način ustvarjajo večje sodelovanje med dnevno in nočno izmeno. Tako pridobljene izkušnje bodo dale predsednikovemu osebju boljše ideje za reševanje splošnih

družbenih problemov, poleg tega pa se ne bodo čutili izolirane od mnenja delavcev.

— Mnogo delavcev je bilo zaskrbljenih zaradi napredovanja. Družba je ustanovila Svetovalno enoto za napredovanje, ki svetuje delavcem glede njihovih možnosti za napredovanje. Podobna nova ideja je lepak »poti napredovanja«. Vsak lepak prikazuje možnost za napredovanje zaposlenih, tako da vsak lahko vidi svoje možnosti.

Drugi odgovori na anketo so pokazali, da so delavci nezadovoljni s tekočim obveščanjem o poučevanju ter z delavskimi uslugami, kot sta parkirni prostor in restavracija. Rezultat teh odgovorov je bil ta, da je družba razširila informacijsko službo za tečaje in programe poučevanja. Restavracijo so preuredili in povečali število parkirnih prostorov.

Interni časopis posveča več prostora objavljanju olajšav in uslug, ki so na razpolago.

Družba izdaja veliko več kopij že obstoječega četrletnega razpisa tečajev in strokovnega izobraževanja.

Prezgodaj je še, da bi se pokazale kot rezultat teh ukrepov izboljšave v proizvodnji. Toda dr. Schenkel vidi dvig delovne zavesti osebja v intenzivnejši uporabi restavracije, v manj številnih osebnih pritožbah in v večjem zanimanju za programe strokovnega izobraževanja. Letos bo Lockheed zopet anketirala delavce, da bi ocenila vrednost sprememb, ki so jih izvedli do sedaj.

Verjetno je bila največja sprememba v stališču najvišjega vodstva. Dr. Schenkel pravi: »Vodstvo je začelo omenjati pomanjkanje sodelovanja med oddelki, kjer je prej samo domnevalo, da sodelovanje obstaja. Vodstvo sedaj zaposlenim daje čutili, da se zanima in skrbi za sodelovanje.«

(Po International Management)

Pomen in vloga iznajditeljske dejavnosti

Vsestranski napredek tehnično razvitih držav je nedvomno zasluga intenzivne novatorske dejavnosti državljanov. Zato je naša skupnost zainteresirana, da se iznajditelje za gospodarsko korist, ki jo ustvarjajo, ustrezno stimulira v moralni in finančni obliki. Zaradi tega je predvideno, da se v letu 1970 porabi za razvojno in raziskovalno delo v našem gospodarstvu 1,0 do 1,1% doseženega narodnega dohodka v Jugoslaviji.

Tudi naša tovarna je zainteresirana, da se novatorska dejavnost pospešeno razvija, da bi bilo omogočeno doseganje maksimalnih učinkov v proizvodnji. V ta namen obstaja v tovarni centralni sklad, iz katerega se nagrujejo izumitelji in novatorji.

Iz evidence je razvidno, da je v tovarni Elektromehanika ta dejavnost aktivna od leta 1950. Takrat so bili prijavielni prvi predlogi izrednih dosežkov, za katere so avtorji prejeli ustrezne nagrade. To je bilo le nekaj predlogov letno, kar je pomenilo uspeh posameznikov pri reševanju tehničnih problemov.

Zadnja leta je ta dejavnost dosegla precej širši obseg in je trenutno še v porastu. Nedvomno ima pri tem pozitiven vpliv pravilna materialna stimulacija. V tem smislu je bila konec 1968. leta v pravilniku ustrezno popravljena lestvica, ker se je odstotek za izplačevanje odškodnine nekoliko povečal. Izplačane na-

grade so za določen prihodek različne, glede na zahtevnost delovnega mesta, kvalifikacije in iniciativnosti. Po razpoložljivih podatkih je ugotovljeno, da znaša odstotek izplačanega nagrada pri kvalificiranem delavcu od 7,5% do 12%, računano do 50.000 N din gospodarske koristi. Pri večjih prihrankih se ta odstotek zmanjšuje.

Glede na množičnost prijav lahko trdimo, da je v naši tovarni iznajditeljska dejavnost na pravi poti, le da je večina predlogov premalo kvalitetnih.

Odnos pristojnih služb ali posameznikov je včasih preveč krivično odmerjen do iznajditeljev in se preveč enostransko gleda samo na nagrado, ne vidi pa gospodarske koristi. Takšno stališče je škodljivo za pospešen razvoj našega gospodarstva in je v nasprotju s socialističnim načelom nagrajevanja po vložnem delu.

Vsekakor bomo dosegli še večje uspehe na tem področju, če bomo upoštevali dejstvo, da je materialna stimulacija glavni dejavnik za napredek iznajditeljstva. Slabo izkoriščena inteligenčna sposobnost negativno vpliva na povečano produktivnost dela v vsaki delovni organizaciji. Tudi zakon in ustava predvidevata postaviti izumiteljstvo in novatorstvo na raven, ki ustreza objektivnim možnostim glede na naše proizvodne, strokovno-kadrovske in družbene zmogljivosti.

Sk

na sodelovanje s čistega kreditnega odnosa, potem boste dobivali anuitete, obresti in po določenih letih je ekonomska zveza med vami in med tem skupnim podjetjem prekinjena. Ostane samo pogodbeno zveza, tisto, kar boste v začetku zapisali v pogodbo, namreč da vam to podjetje dobavlja take ali drugačne količine surovega železa ali druge surovine.

V našem sistemu običajno ko pride do te točke, ponavadi nastopijo tudi trenja. Takrat se začne potem borba okrog cen in vseh drugih pogojev sodelovanja. Vprašanje je, ali je tudi na tem področju tak čist kreditni odnos zadosten za to integracijo, za to koncentracijo kapitala, kakršnega mi danes moramo dobiti.

Naj navedem primer. Če greste železarji v proizvodnjo polfinalnih in finalnih izdelkov v okviru slovenskega železarstva, kakšni odnosi bodo

pri tem nastajali. Izhajam iz primera, ki je bil omenjen v Klančnikovi uvodni razlagi, mislim na novogradnjo elektrarne. Ali bo ta elektrarna kreditirana in kasneje postala samostojno podjetje, ali bo vključena v slovensko železarstvo, kot njen sestavni del in bo njen dohodek tudi element dohodka slovenskega železarstva, oziroma te združene organizacije. Lahko pa bi vzel katerikoli obrat, ki ga boste v okviru združenega podjetja gradili in financirali. Povsod boste prišli do neke točke, kjer se bo ta začetna integracija, ki nastaja na osnovi skupnega vlaganja, zaustavila. To se kaže tudi pri obstoječih integracijah. Podjetja se priključujejo oziroma integrirajo z dobrimi podjetji takrat, ko jim gre slabo, čim pa se postavijo na noge, obračajo hrbet in kažejo robove ter pravijo, da jim jemljejo dohodek itd., itd.

(Se nadaljuje)

Naraščanje števila vloženih Iskrinih patentov

Pred poldrugim letom sem v tem glasilu podal važnejše informacije o patentni zaščiti. Članec sem zaključil s pregledom izdanih patentov, ki jih je pridobila ISKRA v letih 1960 do 1968, in za primerjavo še število izdanih patentov v SR Sloveniji in v vsej Jugoslaviji. Danes bi podal

nekaj števil o patentnih prijavah in patentih v okviru ZP Iskre. Med patentnimi prijavami in izdanimi patenti je precejšnja »fazna razlika«, ker poteče precej časa od patentne prijave do izdaje patenta. Povprečno zneso ta čas v Jugoslaviji 2 do 3 leta. Tabela je naslednja:

prijav s celotnim številom prijav v SR Sloveniji in v vsej Jugoslaviji, vendar teh podatkov nimamo. Ker pa razni članki o izumiteljski in inovatorski dejavnosti navedajo, da število domačih patentnih prijav v Jugoslaviji pada, lahko sklepamo, da se delež ISKRE povečuje, zlasti ker iz tabele lahko vidimo močno naraščanje števila vloženih Iskrinih patentov v zadnjih dveh letih. Pri tem se verjetno odražajo tudi spremembe v »Pravilnikih o izumih in tehničnih izboljšavah«, ki so jih sprejele nekatere Iskrine tovarne in ki omogočajo izplačilo akontacije nagrade za izum že pred izdajo patenta. Nekateri pravilniki dovoljujejo nagrade za tehnične izboljšave tudi razvijalcem in tehnologom, in sicer glede na to, da pri novo razvitih konstrukcijah ravno ti lahko z uspešnimi domisleki prinesejo zelo velike prihranke. Ko pa je že pripravljeno vse orodje za serijsko izdelavo, so naknadne spremembe postopka težje izvedljive ali pa le v manjšem obsegu.

Tudi novo izvoljena komisija za izume in tehnične izboljšave delavskega sveta ZP Iskra se je začela zanimati za to problematiko, zbrala je nekaj podatkov in bo na podlagi tega poskusila vplivati tudi na tiste Iskrine tovarne, ki še niso sprejele »Pravilnika o izumih in tehničnih izboljšavah« ali pa v njem niso upoštevale prej omenjenih sprememb v korist izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav. B. Vajda

Letni odmori zaključeni

(Nadaljevanje s 5. strani)

sov — predlagamo, da se dom na Bledu odproda in za ta sredstva kupijo nove kapacitete na morju. Mislim, da bi s tem dosegli najhitrejši način preusmeritve in prenos kapacitet z Bleda na morje.

Kje so v glavnem vzroki za prodajo:

1. Iskrini delavci ne letujejo v tem domu;
2. Organizacije se ne poslužujejo doma izven sezone;
3. Reprezentančni fond trošijo naše organizacije drugje;

4. Neekonomično poslovanje;

5. Pridobitev sredstev za nabavo novih kapacitet ob morju.

Ta predlog naj se obravnava pri vseh organizacijah. Odgovor želimo v najkrajšem času. Predvsem želimo dobiti stališče naših delavcev.

Ob zaključku te objave sporočamo vsem, ki se zanimajo za delovanje Počitniške skupnosti, da bomo objavili v naslednji številki glasila rezultate o poslovanju PS v letu 1970.

Franc Hutter

	Patentne prijave	z uspehom izdanih patentov	v postopku	Izdani patenti
1963	8	6		3 (1 iz 1959, 2 iz 1961)
1964	7	5	1	3 (2 iz 1962, 1 iz 1963)
1965	8	7		5 (5 iz 1963)
1966	12	9	1	5 (1 iz 1960, 4 iz 1964)
1967	8	4	3	3 (1 iz 1964, 2 iz 1965)
1968	4	—	4	6 (1 iz 1965, 5 iz 1966)
1969	15	—	15	7 (1 iz 1959, 3 iz 1965, 3 iz 1966)
1970	18	—	18	6 (1 iz 1965, 1 iz 1966, 4 iz 1967)

Iz tabele vidimo, da se je v zadnjih dveh letih število patentnih prijav znatno povečalo; prej je bilo v razdobju šestih let poprečno po 8 patentnih prijav na leto, leta 1969 jih je bilo 15, letos pa že 18 in jih bo še nekaj do konca leta. Vzrok za večje število izumov je v pojačani mednarodni konkurenci in v želji Iskrinih tovarn, da prodrejo na inozemski trg, kar ima za nujno posledico ojačeno raziskovanje tujih patentov in iskanje novih rešitev, ki končno privedejo do lastnih izumov in lastnih patentnih prijav.

Pri izdelanih patentih opazimo, da se čas od prijave do izdaje patenta podaljšuje.

Vendar ta pojav ni omejen na Jugoslavijo, temveč ga najdemo tudi v številnih tujih državah, zlasti v Zvezni republiki Nemčiji, kjer so se neresene patentne prijave nakopile v taki meri, da so morali spremeniti patentni zakon in uvesti objavo patentnih prijav brez predhodne raziskave novosti. Tako se nameravajo v času treh let (začenši s 1. oktobrom 1968) znebiti nakopičenih neresenih patentnih prijav, ki jih je bilo takrat blizu 300.000 in je zato v nekaterih strokovnih področjih čas od prijave do izdaje patenta dosegel celo deset let.

Zanimiva bi bila primerjava števila Iskrinih patentnih

Kratke vesti

POKOPALIŠČE RACUNALNIKOV

Nedaleč od Afoterna na Albisu je prvo švicarsko pokopališče elektronskih računalnikov, ki so stali milijone in ki so predstavljali še nedavno vrhunec tehničnega napredka. Ležijo, nametani drug na drugega, in čakajo da pride čas, ko jih bodo znova pretopili. Podobno kot z avtomobili, tudi tu ne postopajo v rokavicah. Zapleteni komandni pultji in milijoni ročno priključenih stikal in kablov — vse to je raztrgano in zmetano v nekaj sodov, polnih različnih kovin.

Zakaj sodijo elektronski računalniki že po šestih letih

v staro železo? Zato, ker verjetno v nobeni drugi panogi znanosti ni tako hiter napredek kot na področju računalnikov.

Za sedaj lahko ločimo tri generacije računalnikov. Aktualna pa je samo tretja. Naprave tega tipa delujejo povsem drugače kot njihovi predhodniki. Za razliko od prejšnjih se lahko dopolnjujejo, predelavajo in naknadno programirajo za druge posle. Ker obstaja verjetnost, da se bodo obdržali dalj časa, se firmam ne izplača uriti ljudi na starih napravah, ki so iz rabe.

(»Sie und Er«, Zürich) Mi —

Kadri, kadri... tudi v ZDA

AMERIŠKA PODJETJA IZREDNO SKRBIJO ZA IZOBRAŽEVANJE SVOJIH DELAVCEV

Res je, da ameriška podjetja zelo skrbno za izobrazbo svojih delavcev, pa naj si bodo v delavnicah ali na delovnih mestih v pisarnah, vendar iz edinega razloga: da njegovo znanje nato čimbolje lahko izkoristijo. Zato je izredno razvito funkcionalno izobraževanje in pa »trening pri delu« — na delovnem mestu za delovno mesto. Razvijajo programe izobraževanja prav za vsa delovna mesta do najvišjih vodilnih delovnih mest, programe si pa tudi izmenjujejo med podjetji iste stroke in približne velikosti (kljub konkurenčnemu boju na trgu).

Stalno proučujejo in analizirajo svojo kadrovsko strukturo, jo primerjajo s plani proizvodnje in si postavljajo plane bodoče kadrovske strukture, pri tem pa ne pozabljajo ugotoviti tudi starostne strukture posebno visokostrokovnega in vodilnega kadra. Obenem z dolgoročnimi plani proizvodnje planirajo tudi nova delovna mesta in tudi 3 do 5 let v naprej priprav-

ljajo in izobražujejo (trenirajo) ljudi za ta delovna mesta! (pravi čas pravi človek na pravo delovno mesto!)

S posebnim poudarkom nam je predavatelj povedal, da so v njihovem podjetju napravili za vsakega vodilnega delavca poseben program izobraževanja (za pridobitev na osvežitev znanja!), ki ne ostane samo na papirju.

Da bi si podjetje zagotovilo konkretno rast in uspešno poslovanje so določili naslednje principe kadrovske politike:

- tekoče sprejemati sposobne ljudi;
- organizacijo dela izpopolnjevati v taki meri, da je možno maksimalno izkoristiti znanje in delovni čas delavca;
- v podjetju ustvariti tako delovno klimo, ki stalno stimulira delavca za posebne dosežke;
- vsakemu sposobnemu delavcu omogočiti šolanje (izobraževanje) in napredovanje;

— vedno postaviti pravi čas pravega delavca na pravo delovno mesto.

POLITIKA IN FILOZOFIJA FIRME PRI PRIDOBIVANJU KADROV

V ZDA, od koder so bili naši predavatelji na seminarju o kadrovski problematiki pri njih, imajo dobro organizirane javne in privatne agencije za zaposlovanje. Predavatelj je navedel, da nove strokovne kadre dobijo na razne načine:

- 30 % preko teh agencij,
- 30 % se sami prijavijo,
- 15 % jih pride direktno z univerz,
- 6 % jih pridobi ref. za kadre v podjetju,
- 15 % jih rekrutirajo iz lastnih vrst (šolanje lastnih delavcev),
- 4 % preko razpisov — oglasov in časopisov.

Ameriškim firmam primanjkuje nekvalificiranih kadrov, in kadrov, ki se jih z določenim šolanjem (treninji) da priučiti za opravljanje »priučenihi« del. Zato so se podjetja angažirala za pridobivanje teh kadrov v taki meri,

S temi principi in akcijami hočejo doseči, da se vsakdo čuti res potrebnega za podjetje in da to tudi dejansko je.

Da njihovi predstavniki (agentje) hodijo v kasarne, da bi si pravočasno pridobili demobilizirance iz vojske, hodijo v popoboljševalnice, rehabilitacijske centre in celo v ustanove, kjer se pripravljajo na življenjsko delno umsko prizadeta mladina.

Drugače je z visokostrokovnimi in visokokvalificiranimi delavci. Ti so podvrženi temeljitemu preverjanju ustreznosti za predvideno delovno mesto. Kandidat mora poleg prošnje napisati še lastnorčno svoj življenjepis, v katerem mora navesti svoje izkušnje s prejšnjih zaposlitev in svoje cilje, ki jih hoče doseči na svojem novem delovnem mestu. Vsakega prijavljenca povabijo na razgovor in osebni obisk prosilca je odločilnega pomena:

— sreča se z ljudmi s katerimi bo delal, vidi podjetje

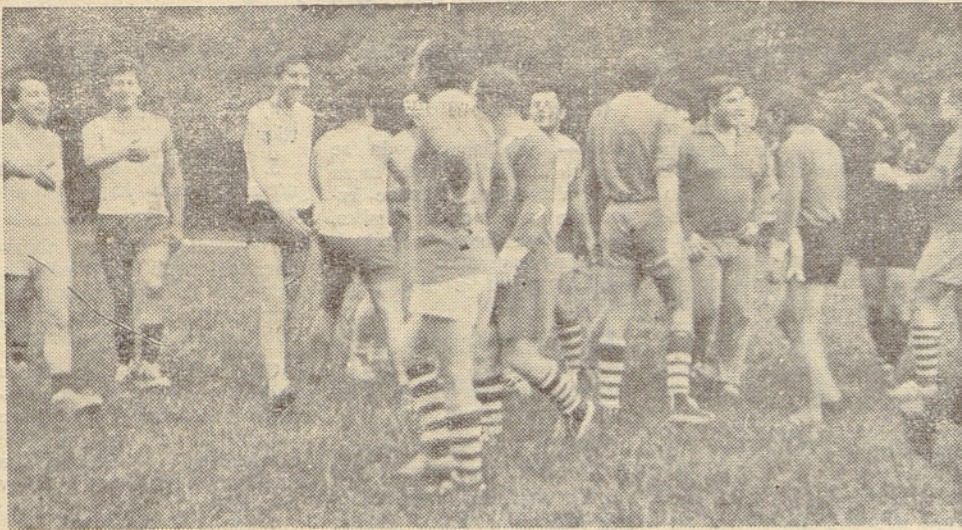
in delovno okolje, — pa tudi odločujoči faktorji v podjetju kandidata lažje ocenijo. Prosilca takorekoč intervjuva več delavcev tudi vodja oddelka, kjer naj bi delal in vsi skupaj odločajo o sprejemu!

Pristop do vsakega prosilca mora biti izredno korekten — zaradi ugleda firme. Firma se poslužuje tudi testiranja kandidata, pri čemer pa testni rezultati niso edino merilo in pogoj za sprejem, večjo važnost polagajo končani šoli in pa rezultatom dela prosilca na prejšnjih delovnih mestih — o čemer se obvezno 100 % prepričajo preden nekoga sprejmejo.

Zdravniški pregled vsakega prosilca je obvezen in tudi odločujoč:

- nihče, ki ga želimo zaposliti ne sme biti bolan, posebej ne sme imeti bolezni, ki bi ga lahko ovirala pri delu za katerega se je prijavil,
- o izjemnih izjemah se kolegij posebej posvetuje.

Zivljenje je, kot vidimo ne usmisljeno in niti VIP (veze in poznanstva) mimo strokovnosti n zdravja ne delujejo. (Se nadaljuje)

Na tekmo navijačev »Olimpija« : »Maribor« so se tekmovalci iz kranjske orodjarne resno pripravili. Rezultat 3:2 za vijoličaste kaže, da so navijači Mariborčanov zaenkrat v boljši formi, ali pa so imeli topot športno srečo na svoji strani.

Nogometna tekma orodjarjev

Pomerili so se navijači »Maribora« in »Olimpije«

V petek ob 16. uri je bila na »Strupijevi jasi« za vasjo Rupa »velika« tekma nogometnih navijačev »Maribora« in »Olimpije« iz DE kranjske orodjarne II. Tekma je bila organizirana na pobudo Ivana Kranjca st. Za dobro razpoloženje nogometašev obeh moštev in čvrstost mišic je skrbel tov. Viktor Langerholc. Tekmo, ki je potekala v prisrčnem ozračju, si je ogledalo veliko število gledalcev, ki so bučno navijali za tekmujoča moštva. Ker pa vsi vemo, da prav sedaj cvete podiesek, ta pa je vijoličaste barve, je kar prav, da je

zmagalo moštvo navijačev vijoličastih, ki so si privzeli borbeni naslov »Maribor«. Veliko zaostali pa niso niti navijači »Olimpije«, saj je bil končni rezultat 3:2 za »Maribor«. Sodnik je bil tov. Anton Cufar in je bil začuda nepristranski, kar je težko verjeti, a je le res.

Goše za »Maribor« so dali: Oman v 27. in 53. min. ter Bajželj v 29. min., za »Olimpijo« pa so bili uspešni Šilar v 21. min. in Mezek v 45. minuti.

Po zaključku nogometne tekme je bil dobro pripravljen piknik kjer so nastopali neznani talenti orodjarne II. v športu in petju ter igranju na harmoniko.

Organizacija je pokazala, kako so naši delovni ljudje potrebni športnega izživljanja v prostem času. Takih prireditev si še želimo.

Franc Senk

Pisma bralcev

Stanovanjsko vprašanje

Uredništvo je prejelo pismo (nepodpisano), kjer pisec vprašuje o odkupu stanovanj, ki jih je Iskrina stanovanjska zadruga razpisala leta 1967/68. Vsak interesent je vplačeval po 15 % od vrednosti stanovanja, oz. lahko tudi več. Ker teh stanovanj še ni moč dobiti, čeprav so bila leta vselitve že obljubljena, vprašuje pisec kakšen odgovor ima stanovanjska zadruga in kdaj bodo stanovanja na razpolago.

Odgovor: Uredništvo je že večkrat pisalo, da nepodpisanih pism ne bo objavljalo, ker pa se to pismo nanaša na pereče vprašanje, sporočamo piscu, da smo pismo odstopili zadevnemu oddelku, ki pa nam je odgovoril, da bodo v kratkem napisali o tem izčrpno obvestilo v našem glasilu.

Uredništvo

Iz časopisa »Naše zdravilje« št. 7/1970

ZAHVALA

Ob izgubi mojega očeta

MAKSA ŠALAMUNA

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem v obratu ATN — rejeji, za izražena sožalja in podarjeni venec.

Hčerka Boža Krstič

Alkoholizem z družbenomedicinskega stališča

Številne definicije alkoholizma dokazujejo, kako je težko določiti ta pojem. Večina teh definicij ne vsebuje številne oblike alkoholizma, temveč ga deli na nekaj podvrst. Ameriški sociolog Jellinek je predložil razdelitev v pet podvrst (od alfa do ipilon-alkoholizma), kar je medtem v glavnem že sprejeto. Bistvene oznake podvrst se lahko opišejo takole: 1) Alfa-alkoholizem: alkoholiki pijejo zaradi psihične razbremenitve, ne zgbijo kontrole in fizično ostanejo neodvisni. Alkoholizem je v tem primeru samo znak psihičnega obolenja ali nestrastnosti. 2) Beta-alkoholizem: priložnostni alkoholiki uživajo alkohol zaradi družbenih navad, občasno ali čezmerno (prepogosto), ostanejo psihično in fizično neodvisni. 3) Gamma-alkoholizem: alkoholizem postane strast (alkoholiki zgubijo kontrolo in postanejo psihično odvisni). 4) Delta-alkoholizem: alkoholizem postane navada (alkoholiki ne zgbijo kontrole in psihično so neodvisni. Fizična odvisnost je precejšnja, tako, da ne morejo prenehati z uživanjem alkohola niti nekaj dni). 5) Ipsilon-alkoholizem: občasni alkoholiki (kvartalni pijanci). Ob pregledu te razdelitve alkoholizma in primerjav z drugimi definicijami se opazi, da večina najbolj znanih definicij vsebuje družbene faktorje. Kot primer vzemimo kratko in splošno, čeprav nekoliko nedoločeno, definicijo Jellineka: »Pod alkoholizmom razumemo vsako potrošnje alkoholnih pijač, katere škodujejo posamezniku ali družbi, ali enemu in drugemu«. Tako stališče, gledano zgodovinsko, je nekaj novega in se ujema z značajem, kateri se družbenim dejavnikom splošno dajejo v našem času.

Če pogledamo zgodovino alkoholizma, opazimo da so se menjavala obdobja za in proti, toda vsako obdobje je vplivalo na navade in potrošnjo alkohola. Zanimivo je, da je en čas bilo videti, da bo val športnega navdušenja med mladino zmanjšal porabo alkohola. Toda zanimanje širokih slojev za aktivni šport je kaj hitro popustilo, poleg tega je dosti aktivnih športnikov znalo združiti športno dejavnost z uživanjem alkohola. V najnovejšem času tudi sedenje pred televizijo povečuje porabo alkohola in je tako nastal tudi izraz »televizijski pijanec«. Toda ena Wieserjeva anketa je pokazala, da samo 12 odstotkov alkoholikov spada v izrazite »televizijske pijance«. Televizijski alkoholizem je verjetno treba opazovati v širšem okvirju alkoholizma v prostem času, kar postaja problem, kateri se vse bolj vsiljuje. Velik del prebivalstva ni niti vzgojen niti zunanjim prilikam zadosti pripravljen na znatno povečanje prostega časa. In ravno ta faktor, vsaj tako je videti, igra precejšnjo vlogo v porastu porabe alkohola v zadnjih 15 letih. Brez temeljite analize ni upravičeno za porast alkoholizma izključno obtoževati porast družbenega standarda.

Ze zdavnaj je znano, da ljudje, ki so s svojo zaposlitvijo vezani z alkoholom, radi nagibajo zlorabi alkohola. Tudi druge vrste poklicev so ogrožene: npr. sezonski delavci, delavci na velikih gradbiščih, ki živijo v barakah na gradbiščih (splošno vsi poklici vezani z gradbeništvom postajajo vse bolj podvrženi uživanju alkohola). To velja tudi za poklice v pomorskem prometu. Poročene žene povečujejo porabo alko-

holnih pijač z dohodkom moža. To je navadno pogost primer med »slamnatimi« vdovami, tj. osamljenimi soprogami zelo zaposlenih premožnih ljudi, katere so cele dneve manj ali več same ter si dolgečas preganjajo z alkoholom.

Vpliv dedovanja in okolice se ne more z zagotovostjo določiti med družinami obremenjenimi z alkoholiki, zato je po Bleulerju bolje govoriti o družinski sliki. Ze zdavnaj je znano, da je med starši alkoholikov veliko pijancev. Odstotek družinske obremenitve je med 13 in 49 odstotki. Alkoholik se težko odloča za osnovanje družine, ali pa se ženi relativno pozno. Se vedno se razpravlja o vlogi žene v razvoju alkoholizma med moškimi. Okoli 50 odstotkov žena ima oblast v družini in s svojo vladavino nezavedajoč se doprinašajo k temu, da se oče družine vse več vda alkoholom.

Treba je tudi omeniti »alkoholičarsko atmosfero«, katera vlada v mnogih skupinah in dela pritisk na vse člane skupine. To je ena vrsta družbene ekshibicije, katera se poraja iz potrebe, da se s skupnim delom in skupno krivdo omili občutek manjvrednosti in se povrne premoženi občutek samozavesti.

Družbene posledice alkoholizma so številne, pa tudi splošno znane, zato velja opozoriti samo na nekatere. Zaradi alkoholizma trpi največ družina. Ločitev zakona je često le končna faza dolgotrajnega procesa razpada zakona, a alkoholiku daje še večjo osamljenost in nepovratno vdajo alkoholu. Če družina na zunaj še ostane, se spreminja vloga možkega, ki pije: zgublja svoj položaj merodajne osebe, hranilca družine itd. Pogosto se eden od zakoncev vrne v roditeljski dom. Spreminjajo se tudi družbene vloge v širšem rodbinskem krogu: odnosi med sorodniki in prijatelji postajajo bolj hladni, vzpostav-

OBVESTILO

Dopisnike vabimo, da nam čimprej pošljejo članke o 9-mesečnem potrošnju orodjarne organizacij.

Uredništvo

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva ZP Iskra Kranj, industrije za elektromehaniko, telekomunikacije, elektroniko in avtomatiko — Urejuje uredniški odbor — Glavni urednik: Pavel Gantar — Odgovorni urednik: Janez Silc — Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo — Naslov uredništva: ISKRA Kranj, Savska loka 4, telefon 22-221, int. 333 — Tisk in kličej: »CP Gorenjski tisk« Kranj